

Cun energia solara e senza dioxid carbonic

Cun energia schubra atras il Grischun – arranschament solar a Crusch (Grüsch)

DA MARTIN CABALZAR

■ Questa fin d'emna ha gi lieu en il Partenz in arranschament davart energias alternativas cun ina tura cun energia solara e senza dioxid carbonic tras il Grischun. Experts e praticers han demonstrà co la Cunvegna da Paris pudess vegnir ademplita. La finamira da quest arranschament d'infurmaziun è da mussar co la Cunvegna da clima da Paris po vegnir realisada en la pratica e quai senza perder confort. A Crusch en il Partenz è vegnì demonstrà co ins po reducir 85 pertschient da las emissiuns da dioxid carbonic (CO₂) e realisar chasas d'energia plus. En talas chasas na cuarcia l'atgna produciu d'energia solara producida sin tetg e/u vid las Fassadas betg mo l'agen adiever d'aua chauda, stgaurament, tegnaichasa ed energia da manaschi cumplettamain tras energia solara recaltgada sin ils tetgs e/u sin las Fassadas. Ellas produceschan in quantum considerabel d'energia supplementara. Il messadi dals organisaturs sa cloma: «Viagià era vus cun energia solara e senza dioxid carbonic tras il Grischun e prestai uschia ina contribuiziun per noss glatschers e cunter il stgaurament dal clima.» Dal comité da patronadi han era fatg part divers politichers grischuns or da l'entir spectrum politic.

In dieschavel da las contribuiziuns a l'exteriur en favur dal Grischun

Deputà *Lorenz Alig* (pld Foppa) constatescha che 28 onns suenter la Cunvegna dal clima da Paris dettia anc adina ina sperdita d'energia dad 80 pertschient. 1990 ha il pievel svizzer acceptà cun ina maiortad da passa 70 pertschient in artigel costituziunal per dapli energias indigenas e per dapli mesiras efficientas sin il sector da la produciu e l'adiever da l'energia. Gia 2010 haja il cussegl federal dentant constatà ch'i dettia ina sperdita d'energia dad 80 pertschient tar ils edificis. Ina controlla da success fatga

Ils deputads *Lorenz Alig* (a san.) ed *Andreas Thöny* (a dretga) han gi l'ocasiun da charrar cun in Tesla solar da *Dario Duttli* (amez). MAD

da l'Uffizi federal d'energia ha dentant era constatà che 50 pertschient da las chasas novas d'ina famiglia èn chasas da minergia e che schizunt 78 pertschient da las chasas da pliras familias surpessan las limitas d'energia fixadas.

En il decurs dals 28 onns passads han confederaziun, chantuns e vischnancas mess en vigur millis da prescripziuns singulas sin il sector da construcziun, energia, ambient e clima, constatescha *Alig*. Empè da nundumbraivlas prescripziun dovria quai uss in sulet, dentant efficient standard. Quai è tenor *Alig* il standard da Minergie-P u standard per ina chasa passiva ch'è vegnì lantschà 2003 dals chantuns. Quel garanteschia era tenor l'avis dal cussegl federal ina re-

ducziun marcanta dad 80 pertschient da las sperditas d'energia en ils edificis. Minergie-P en cumbinaziun cun «PlusEnergieBauten» produceschan dapli energia che quai che la chasa dovra en la media annuala per aua chauda, stgaurament inclusiv energia per tegnaichasa e manaschi. PEB na chaschunian naginas emissiuns da dioxid carbonic ed era praticamain naginas sperditas d'energia.

Dals 240 milliuns che la Svizra impunda annualmain per l'import d'energia duajan minim 20 milliuns vegnir impundids en il Grischun, punctuescha *Alig*. La nova lescha federala d'energia obligheschia ils chantuns da «stgaffir bunas cundiziuns da partenza per in adiever spargnus ed efficient da l'energia sco

era da nizzegiar las energias regenerablas indigenas». En la media muntian ils pajaments per imports d'energia fossila annualmain a 10,1 milliardas francs. Per il Grischun muntass quai radund 240 milliuns che vegnan impundids per import d'energia fossils e nuclears. «Nus vulain ch'il Grischun impundia 1/10 da questa summa, pia 20 milliuns, per energias efficientas e PEB», pretenda *Alig*. Dapi la votaziun da 1990 impundia la Svizra numnadamain passa 180 milliardas ed il Grischun radund 4,5 milliardas francs per imports dad ieli e gas. «Nus vulain distgargiar la populaziun e l'economia da questas grevezas», di *Alig*, «ed impunder 10% da 240 milliuns per augmentar l'efficienza d'energia e la sanaziun dals

edificis.» Da quai profiteschia cunzunt l'economia indigena.

Energia schubra e posts da lavur per il Grischun

Tenor il deputà *Andreas Thöny* (ps Tschintg Vitgs) absorban ils edificis ed il traffic il pli grond quantum d'energia ed èn era responsabls per la pli gronda part da las emissiuns da CO₂. Adina pli grond spazi d'abitare ed autos adina pli gronds e pli cumpetitivs creschentan las emissiuns da CO₂. Per ura vegn brischa sin l'entir mund passa in milliun tonnas ieli. Quai correspunda al quantum che 40 000 vagns che brischan 40 tonnas ieli per ura, quai che correspunda ad ina colonna da 720 kilometers vagns da 40 tonnas che tunschess da S. Gagl fin a Genevra ed enavos. Or da vista globala absorba il sector d'edificis oz radund 50 pertschient ed il sector da traffic 35 pertschient dal basegn global d'energia.

A Crusch è vegnì preschentà in emprim pass per transponer la tracziun da diesel sin electro e l'interpresa Züst ha demonstrà per l'emprima giada co edificis d'energia plus produceschan energia per mobils electrics senza emissiuns da dioxid carbonic. Ina tura ha manà a Landquart e return, l'autra a Sievgi (Seewis), la terza vers Fanas, resp. Claustra/Tavau. En connex cun la sanaziun dal parc d'edificis è sa mussà che talas investiziuns fissan ablas da stgaffir millis da posts da lavur en il Grischun, punctuescha *Thöny*. Da la partida a la cursa cun mobils solars èn stads: *Daniel Blumenthal* (pcd), *Beat Deplazes* (ps), *Martin Wieland* (pld), *Bernhard Niggli* (pbd), *Roman Cantieni* (pcd) e *Peter Hartmann* (pld). En connex cun la revisiun da la lescha chantunala d'energia èn politichers da tut las partidas s'unids ad ina posiziun cuminaivla. Da la partida èn stads suandonts politichers: *Daniel Blumenthal* (pcd), *Lorenz Alig* (pld), *Daniel Buchli* (pbd), *Emil Müller* (pbd) e *Christian Jaag* (ps). Per la coordinaziun ha procurà *Galus Cadonau*.